

Asia: VN/12462/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta kansalliseksi pölyttjästrategiaksi

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti kansallisesta pölyttjästrategiasta

Ehdotus kansalliseksi pölyttjästrategiaksi on huolellisesti valmisteltu, laajapohjaisen työryhmän yksimielinen esitys, jonka tavoitteena on etsiä keinoja pölyttjäkadon ehkäisemiseksi. Pölyttjäkato on globaalisti tunnistettu äärimmäisen huolestuttava ilmiö, jonka korjaamiseen on paneuduttava kaikilla tasoilla aina EU-tason toimista kansallisiin ja paikallisiin toimenpiteisiin. Metsähallitus pitää strategiaehdotusta erittäin tervetulleena ja tarpeellisena ja sitoutuu omalta osaltaan sen toteuttamiseen.

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto

Johdantoluku antaa tiiviin mutta kattavan katsauksen pölyttäjien merkitykseen sekä Suomen pölyttjäkantojen tilaan, kantoja uhkaaviin tekijöihin ja pölyttäjien tarpeisiin. IPBESin pölyttjäraportti, EU:n pölyttjäaloite ja kansainvälinen biodiversiteettisopimus tarjoavat laajemman taustan ja osoittavat kansallisen pölyttjästrategian tarpeellisuuden osana kansainvälisiä ponnisteluja.

Kansallisen pölyttjästrategian lähtökohdat ja strateginen tavoite

Voitte tässä lausua luvusta 2: Kansallisen pölyttjästrategian lähtökohdat ja strateginen tavoite

Kansallisen pölyttjästrategian tavoitteena on pysäyttää pölyttjähyönteisten monimuotoisuuden ja määrän väheneminen, kääntää kehityssuunta myönteiseksi ja turvata pölyttäjien tuottamien ekosysteemipalvelujen jatkuminen Suomessa vuoteen 2030 mennessä. Tavoite ja aikataulu ovat erittäin kunnianhimoisia ja edellyttävät laaja-alaista eri tahojen osallistumista sekä valtiovallan turvaamia resursseja.

Metsähallituksen Luontopalvelujen ja Metsätalous Oy:n hallinnoimilla mailla on merkitystä erityisesti metsissä, soilla, tuntureilla ja perinneympäristöissä elävälle lajistolle. Metsähallituksen tavoitteena

onkin ylläpitää luontaisen pölyttäjälajiston monimuotoisuutta kaikissa näissä elinympäristöissä sekä aktiivisen elinympäristöjen hoidon että olemassa olevien tärkeiden elinympäristöjen ja niiden rakennepiirteiden säilyttämisen avulla mm. kestävän metsätalouden keinoin. Kunhan metsien pölyttäjälajiston elinympäristövaatimuksista ja erilaisten metsän- ja luonnonhoitotoimien vaikutuksista pölyttäjiin kertyy lisää tietoa, Metsähallituksella on tarvittaessa valmiudet kehittää toimintaansa pölyttäjiä ja niiden elinympäristöjä tukevaan suuntaan. Monimuotoisen pölyttäjälajiston turvaaminen on osa luontokadon pysäyttämistä. Monimuotoinen pölyttäjälajisto myös osaltaan mm. turvaa lukuisten metsämarjojen pölytystä ja tuo näin toimeentuloa ja virkistystä luonnossa liikkujille.

Metsähallitus kerää ja raportoi jo nyt monia pölyttjästrategian toimenpiteiden toteutumisen seurantaan soveltuvia tunnuslukuja, kuten hoidettujen perinne- ja paahdeympäristöjen määriä.

Strategian toimenpiteet

Voitte tässä lausua luvusta 3: Strategian toimenpiteet

Metsähallitus pitää strategialuonnoksessa esitettyjä toimenpiteitä monipuolisina ja tavoitteita edistävinä ja sitoutuu edistämään niitä omassa toiminnassaan.

1) Vahvistetaan taantuneiden pölyttäjälajien kantoja

Metsähallitus on vahvasti sitoutunut toteuttamaan Helmi-elinympäristöohjelmaa, jonka monet toimenpiteet parantavat myös pölyttäjälajiston elinoloja. Metsähallituksella on myös huomattava rooli arvokkaiden perinneympäristöjen hoitajana ja siten uhanalaisimpien pölyttäjälajien suojelussa. Metsähallituksella on myös valmiudet yksittäisten lajien esiintymäkohtaisten toimenpiteiden toteuttamiseen tarvittaessa, mikäli tällaisia esiintymiä löytyy valtionmailta tai yhdessä maanomistajien kanssa hoidettavilta yksityisiltä suojelualueilta.

2) Parannetaan laaja-alaisesti pölyttäjien elinoloja sekä elinympäristöjä

Metsähallitus kannattaa metsänhoitosuosituksen päivittämistä pölyttäjälajien huomioon ottaen osalta ja toivoo, että myös maatalousympäristöjen tuntumassa tapahtuvaan tai paahteisten metsänreunojen metsän- ja luonnonhoitoon saataisiin täsmennettyä ohjeistusta. Metsähallitus on valmis tarvittaessa päivittämään omaa ohjeistustaan uusien suositusten pohjalta. Jo nyt esimerkiksi kaikki kuollut puu jätetään korjaamatta Metsähallituksen hallinnoimilta mailta.

3) Edistetään tarhattujen pölyttäjien turvallista käyttöä

Pölyttjästrategian linjaus, jonka mukaan mehiläistarhausta ei harjoiteta luonnonsuojelualueilla, on tärkeä ja yhteneväinen Metsähallituksen oman linjauksen kanssa. Linjausta tulisi kuitenkin tarkentaa seuraavasti: ”Mehiläistarhausta ei harjoiteta luonnonsuojelualueilla eikä niiden välittömässä

läheisyydessä”. Luonnonsuojelualueet on tarkoitettu alkuperäisen luonnon suojelemiseksi, ja luonnonsuojelulain 13 § mukaan luontoa muuttava toiminta kuten tarhamehiläisten kasvatusta on suojelualueilla kielletty. Tällä halutaan muun muassa varmistaa, ettei luontainen pölyttäjälajisto kärsi tarhamehiläisten aiheuttamasta resurssikilpailusta tai altistu tarhamehiläisten kantamille taudeille ja loisille.

4) Vahvistetaan pölyttäjien seurantaa ja tutkimusta

Metsähallitus pitää kattavan pölyttäjäseurannan järjestämistä erittäin kiireellisenä ja tarpeellisenä ja sitoutuu siihen osaltaan, kunhan seurantaan tarvittavat resurssit turvataan pitkäjänteisesti. Tarkempia kommentteja seurannasta on kirjattu luvun 5 kohdalle. Metsähallitus myös tarjoaa eri elinympäristöjen edustavia kohteita tutkimuksen tarpeisiin ja tarpeen mukaan teettää itsekin lajistoselvityksiä hallinnoimiltaan alueilta. Ongelmaksi seurantojen ja kartoitusten teettämisessä muodostuu kuitenkin kaikilla toimijoilla helposti asiantuntijoiden puute, ja Metsähallitus pitääkin tärkeänä, että uusia pölyttäjärühmien asiantuntijoita koulutettaisiin lisää.

5) Lisätään pölyttäjiin liittyvää tiedonvälitystä ja yhteistyötä

Metsähallituksen viestinnän tavoitteena on muun muassa lisätä kansalaisten tietoa luonnosta ja siellä elävästä uhanalaisesta lajistosta sekä lajien hyväksi tehtävästä suojelutyöstä. Erityisesti perinnebiotooppeihin liittyvän viestinnän yhteydessä pölyttäjien rooli ja uhanalaisuus nostetaan esiin jatkossakin. Metsähallitus on myös erittäin mielellään mukana eri viranomais tahojen ja muiden toimijoiden välisen yhteistyön ja koordinaation kehittämisessä ja vahvistamisessa.

Keinoja pölyttäjien tukemiseksi eri elinympäristöissä

Voitte tässä lausua luvusta 4: Keinoja pölyttäjien tukemiseksi eri elinympäristöissä

Pölyttjästrategian luku 4 toistaa luvun 3 sisältöä eikä Metsähallituksella ole lisättävää edellisen luvun kohdalle kirjattuihin kommentteihin.

Pölyttjäseurannan järjestäminen

Voitte tässä lausua luvusta 5: Esitys kansallisen pölyttjäseurannan järjestämisestä

Erittäin tärkeä osa pölyttjästrategian toimeenpanoa on valtakunnallisen pölyttjäseurannan käynnistäminen. Jo olemassa olevien, tätä tarkoitusta palvelevien seurantojen (perhosseurannat, kimalaisseuranta) hyödyntäminen osana pölyttjäseurantaa on hyvin huomioitu esityksessä. Lisäksi esitetään huomattavan laajaa eri elinympäristöissä tapahtuvaa ja moneen eri hyönteisryhmään kohdistuvaa seurantaa, joka noudattaisi EU:n pölyttjäseurannan menetelmiä ja toteutettaisiin Suomen ympäristökeskuksen koordinoimana monen toimijan yhteistyönä. Seurantasuunnitelma on hyvin kunnianhimoinen ja sen toteuttaminen edellyttää huomattavia lisäresursseja myös Metsähallitukselle.

Seurantaehdotuksessa Metsähallitukselle on kaavailtu merkittävää roolia perinneympäristöjen ("lajistoltaan arvokkaat niityt") ja suojelualueiden metsien pölyttäjäseurantojen vastuutahona. Metsähallitus on periaatteessa valmis sitoutumaan seurantoihin mutta esittää, että seurantakohteiden lukumääriä ja kohteiden valintakriteereitä pohdittaisiin vielä tarkemmin yhdessä Metsähallituksen asiantuntijoiden kanssa ja seurantaesitystä tarkennettaisiin myöhemmin pohdinnan tulosten mukaisesti.

Esityksen mukaan 28 pölyttäjäseurantakohtetta perustettaisiin Metsähallituksen perinnebiotooppien seurantakohteille suojelualueille. Pölyttäjäseurannan kohteiden valintaan esitys ei juurikaan anna eväitä. Metsähallituksen perinnebiotooppien hoidon seurantaverkostoon sisältyy 10 tuoreiden niittyjen kohdetta ja 10 merenrantaniittyä. Yhteensä niittykohteita Metsähallituksen seurantaverkostossa on siis vain 20. Näillä kohteilla seurattava toimenpide on laidunnus, ja seurattavana on kolme eri "käsittelyä": uusi laidun, vanha laidun ja hylätty laidun. Monet kohteista sijaitsevat yksityismailla, jolloin seurantaan tarvitaan maanomistajan lupa, ja logistisesti hankalissa paikoissa tai saarissa, jolloin niiden inventointi edellyttää veneilytaitoja. Kaikki edellä mainitut seikat huomioiden 28 seurantakohteen perustaminen Metsähallituksen perinnebiotooppien seurantakohteille tuskin on mahdollista, vaikka saman seurantakohteen eri käsittelyt huomioitaisiinkin erillisinä kohteina. Seurantaesityksessä kannattaakin tässä vaiheessa jättää avoimeksi perustettavien kohteiden lukumäärä sekä niiden sijainti (Metsähallituksen perinnebiotooppien seurantakohteilla vai muualla). Seurantaesityksen (Pölyttäjästrategian liite 1) luvun 6.3.2 virke "Loppujen 28 niityn pölyttäjäseuranta..." tulee näin ollen muuttaa muotoon "Loppujen 28 niityn pölyttäjäseurannan kohteet pyritään löytämään arvokkailta perinnebiotoopeilta yhteistyössä Metsähallituksen kanssa."

Metsäalueiden pölyttäjäseurantoja esitetään toteutettavaksi "tavanomaisissa talousmetsissä", Luken metsämarjaseurannan alueilla ja suojelualueiden metsissä. Yhteensä metsiin esitetään perustettavaksi 60 seurantakohtetta, joista 20 sijaitisi suojelualueilla, ja niiden seuranta olisi Metsähallituksen vastuulla. Metsien seurantakohteiden lukumäärä on varsin iso, ja tulisikin harkita, riittäisikö suojelumetsiin esimerkiksi 10 kohdetta. Myös kohteiden valintakriteerit tulee miettiä tarkasti: onko tarkoitus, että myös suojelumetsien laskentalinjoja sijoitetaan metsäautoteiden varteen; entä voiko suojelualueilta ottaa seurantakohteiksi paahdeympäristöjä, kuten harjujen valorinteitä, joita hoidetaan paahdelajiston elinympäristöinä esimerkiksi raivaamalla ja kulottamalla?

Pölyttäjäseurannan pyydysten säilöntäaineena on seurantaehdotuksessa mainittu etyleeniglykoli, joka on myrkyllistä ihmisille ja eläimille. Myrkyllisen aineen käyttö etenkin laidunten läheisyydessä sisältää suuria riskejä, sillä Metsähallituksen kokemuksen mukaan eläimet saattavat toisinaan päästä laitumen ulkopuolelle ja juoda pyydysnesteitä. Muutenkaan suojelualueille ei sovi myrkyllisten aineiden käyttö retkeilijöille ja luonnoneläimille aiheutuvan riskin vuoksi. Lisäksi ilmeisesti etyleeniglykoli hajoaa maaperässä hitaasti ja saattaa aiheuttaa riskiä pohjavesille, jos pyydysnesteitä kaatuu maahan. Pyydysten säilöntäaineeksi on siis etsittävä myrkyttömämpi vaihtoehto, kuten propyleeniglykoli tai suolavesi.

Voimavarat ja vaikutukset

Voitte tässä lausua luvuista 6 ja 7

Metsähallitus pitää tärkeänä, että strategiassa esitettyihin toimenpiteisiin tarvittavat resurssit turvataan sekä valtion budjetin että muiden rahoituslähteiden avulla. Pölyttäjäkato on niin laajasti luontoa ja ihmistä koskettava ilmiö, että tilanteen parantamiseksi on tehtävä kaikki voitava.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Veikkola Johanna
Metsähallitus - Lisätietoja antaa Kaisa Junninen, lajisuojelun
erikoissuunnittelija, kaisa.junninen@metsa.fi